

lákban tárgyalt eseményeket, jelentőségüket és sorrendjüket túlságosan műfaji alapon szemléli, amikor azok gyakran logikusan következnek a valóságosság, vagy az egyiptomi adminisztráció adottságai szerint. Nem veszi tekintetbe viszont a királynovellák levegőjének rokonságát azzal az emlékesoporttal, amely a királyt, mint isteni, ifjú hőst mutatja be, („Sportstéla“ és társai). Elfelejtkezik az egyiptomi istenlegenda és aretologia tisztán vallásos, a mitológiában gyökerező forrásairól is, vagyis, hogy a tárgyalt legendák esetleg csak véletlen, külső hasonlóságot mutatnak a királynovellával. Mindez azonban alig von le valamit a mű értékéből, amely méltón csatlakozik az egyiptomi szellem megismerését célul kitűző sorozat többi tagjához.

Dobrovits Aladár.

Jacobsohn Helmuth: *Die dogmatische Stellung des Königs in der Theologie der alten Ägypter.* (Ägyptol. Forschungen herausgeg. von A. Scharff H. 8.) 72 l. Verlag Augustin, Glückstadt-Hamburg-New York, 1939. 9 RM.

Mit jelentett a vallási jellegű királyság az ókori Egyiptom lakója számára? E kérdésre keres választ a dissertatio szerzője.

Arra a megállapításra jut, hogy a régi egyiptomiak hittek egy isteni lényben, a *Ka*-ban, mely a Teremtőtől kiindulva istenek és királyok során át a mindenkori fáraót élte s benne teljesítette a Teremtő isten művét: a termékenyítést.

E tétel részletes bizonyítékait szedi rendbe a tanulmány három fejezeté-

ben: 1. Az istenség a fáraóban testesül meg; 2. az isteni erőt a dinasztia hordozza; 3. *Ka* az isteni teremtő erő. Függelékül a háromegy teremtő isten s a görög misztika, valamint a kereszténység fogalmi kinesének összefüggését kívánja feltárni a szerző.

Tudott dolog, hogy az ókori Előázsia uralkodói sorra valamelyik istenség protectoratusára hivatkoznak. A Nilus völgyének uralkodói ugyanazt teszik. S amint azok, úgy a fáraók is szívesen hirdetik az istenségtől való származásukat.

Nagyon nehéz azonban az egyiptomi történelem hosszú évszázadain át kútfőszerűen szabatosan megállapítani a fáraó s az istenség köztudatban levő viszonyát. Jacobsohn is sokszor kénytelen „úgy látszik“-ot, „talán“-t írni állításai kapcsán. E bizonytalanságnak magyarázata ma már világos. Az ősi biradalomnak nincs egységes „confessio Aegyptiaca“-ja, mert a különböző kultusközpontoknak vallási szemlélete eltérő, s még Thebe se vallja évezredekken át ugyanazt. „Dogmatische Stellung“-ról a szó mai értelmében Egyiptomban nem beszélhetünk. Vannak ugyan vallási speculációk, de nincs egységes hitvallás. A speculációk szövege pedig még mindig gyakran vitás.

Ezért is erőltetett dolog volt az egyiptomi tételek s a keresztény mysteriumok közötti kapcsolatról szólni. David CIX. zsoltára és Izaiás VII. fejezete azok a szövegek, ahová a kérdéses mysteriumok gyökérszálaí visszanyúlhatnak. Prümm: *Der christliche Glaube und die altheidnische Welt.* Leipzig, 1935. c. könyve sok dolgot tisztázott volna a szerző előtt.

Dr. Szentiványi Róbert.